

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з видавничої справи, культури та української філології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи
 Олексій ЖИЛЬЦОВ
«___» _____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕДІАКУЛЬТУРА ТА МЕДІАОСВІТА

для студентів

спеціальності

061 Журналістика

освітньо-професійної програми

Видавнича справа та редагування

освітньо-професійного ступеня

фаховий молодший бакалавр

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307965
Програма № 3043/25
Начальник відділу моніторингу якості освіти

(підпис) (прізвище, ініціали)
«___» _____ 20 25 р.

Київ-2025

Розробник: Фокіна Тетяна Іванівна, викладач циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології Фахового коледжу «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук

Викладач: Фокіна Тетяна Іванівна

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні комісії з видавничої справи, культури та української філології

Протокол від 15 січня 2025 р. № 1

Голова циклової комісії Олена ГРУЗДЬОВА

Робочу програму перевірено
«__» _____ 2025 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора
з навчальної роботи Оксана КАЛАШНИК

Продовжено:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	3/90
Курс	4
Семестр	8
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Самостійна робота	42
Семестровий контроль	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Медіакультура та медіаосвіта» є формування у студентів компетентностей критичного мислення, аналізу медіаконтенту, комунікації, відповідального споживання та створення інформаційного продукту в цифровому середовищі.

Завдання дисципліни «Медіакультура та медіаосвіта»:

- ознайомити студентів з різновидами медіа, основними поняттями медіаінформаційної грамотності, історією розвитку медіаосвіти, українськими реаліями медіаосвіти;
- сформуванати уявлення про роль медіакультури та її функції.

У результаті вивчення дисципліни студенти набувають предметних компетентностей:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності		
ЗК-1	Здатність спілкуватися державною мовою усно і письмово	1-13
ЗК-2	Уміння комплексно розв'язувати проблему, застосовувати знання в практичних ситуаціях. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації	3;4;8-10
ЗК-3	Готовність продукувати нестандартні ідеї, творчо підходити до вирішення проблеми чи виконання завдання (креативність)	1-13
ЗК-5	Здатність проявляти когнітивну гнучкість. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	5-13
ЗК-6	Здатність орієнтуватися на високий результат. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	9-13
ЗК-7	Готовність до провадження безпечної діяльності. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо, цінувати та поважати різноманітність мультикультурність	4; 8; 9-13
Предметні компетентності		
	Здатність до аналізу медіатекстів різних видів медіа	4
	розуміння особливостей функціонування медіатексту	2; 10-13
	Системне уявлення про медіаосвіту в світі і в Україні зокрема	2; 3; 9; 10
	Здатність до критичного мислення у сприйманні текстів різних видів медіа	9-13
	Здатність до виявлення соціально-шкідливої інформації	9;10;
	Здатність до розуміння текстів ЗМІ різного обсягу, до розкриття імпліцитної інформації, що міститься в них	1-13
	Готовність протистояти негативному впливу інформації у медіа	3; 4; 7; 8; 9
	Уміння виявляти маніпуляції у медіа	3; 8; 10-13

3. Програмні результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач(ка) освіти:

- створює медіапродукт певної тематики, визначеного жанру з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення;
- розміщує оперативну інформацію на доступних інтернет-платформах;
- володіє навичками роботи в інтернет-середовищі;
- верифікує інформацію в інтернет-ЗМК;
- уміє створювати медійний продукт;
- демонструє найкращі зразки професійної діяльності;
- демонструє здатність контролювати якість текстового та мультимедійного контенту;
- застосовує знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції;
- генерує інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації;

володіє

знаннями про:

- мову медіатекстів, їх форми, жанри;
- інформаційну нерівність;
- мережевий етикет;
- способи захисту від маніпулювання громадською думкою у ЗМК;
- методи і засоби виявлення маніпуляцій в онлайн-спільнотах;
- галузеві норми редагування радіопередач;

уміє:

- знаходити потрібну й важливу інформацію, перевіряти її;
- знаходити нові шляхи розв'язання проблем за допомогою критичного мислення;
- систематизувати і адекватно сприймати інформацію, отриману з різних джерел;
- аналізувати призначення візуальних засобів;
- аналізувати вплив реклами;
- визначати різниці між реальною подією та її відображенням у медіатексті;
- здійснювати обмін інформацією між різними суб'єктами комунікації за допомогою голосу, відео, текстових повідомлень, документів, файлів та ін.;
- орієнтуватися в сучасному медіапросторі, розуміти основні принципи функціонування різних видів масової інформації;
- розрізняти інформацію за рівнем впливу на особистість, аналізувати й оцінювати тексти медіаповідомлення;

редагує:

- медіатексти різних видів медіа;
- тексти рекламних повідомлень;

- тексти радіопередач, телеповідомлень;
- тексти інтернет-видань;

виконує:

- медіапрезентації;
- роботу з формування морально-етичних орієнтирів, навчання здобувачів правильно орієнтуватися у пропозиціях сучасних медіа, формування власної думки;

володіє:

- методами аналізу медіатекстів;
- прийомами психологічного захисту від непотрібної інформації;
- навичками безпечної поведінки в медійному просторі;

аналізує:

- вплив медіа на професійний розвиток і дозвілля людей;
- вплив медіа на формування громадської думки;
- медіатексти різних видів медіа;

організовує:

- процес редагування повідомлень різних видів медіа;

створює:

- медіапроекти.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	усього	Кількість годин				
		денна форма				
		у тому числі				
		лекції	практ.	пк	сем	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Загальне поняття про медіа						
Тема 1. Визначення поняття «медіа»	2	2				
Тема 2. Різновиди медіа та їх функції	4	2	2			
Тема 3. Вплив медіа на формування громадської думки	10		4			6
Тема 4. Особливості функціонування медіатексту. Аналіз медіатекстів різних видів медіа	10		4			6
Модульна контрольна робота 1.	2			2		
Разом за змістовим модулем 1.	28	4	10	2		12
Змістовий модуль 2. Медіаосвіта						
Тема 5. Історія, теорія та принципи медіаосвіти. Термінологія	2	2				
Тема 6. Медіаосвіта в світі та в Україні	2		2			
Тема 7. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні	6	2	4			
Тема 8. Критичне мислення особистості як основна складова сучасної медіаосвіти	16		4			12
Модульна контрольна робота 2.	2			2		
Разом за змістовим модулем 2.	28	4	10	2		12
Змістовий модуль 3. Медіакультура як складова культурного простору інформаційного суспільства						
Тема 9. Поняття інформаційної культури	2	2				
Тема 10. Поняття соціально-корисної і соціально-шкідливої інформації	4	2	2			
Тема 11. Соціальні функції медіакультури	10		4			6
Тема 12. Реклама в сучасних медіа. Критичне мислення у сприйманні реклами	8		2			6
Тема 13. Онлайнове спілкування і критичне мислення	8		2			6
Модульна контрольна робота 3.	2			2		
Разом за змістовим модулем 3.	34	4	10	2		18
Разом за 4 семестр	90	12	30	6		42

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальне поняття про медіа

Тема 1. Визначення поняття «медіа»

Роль спілкування в житті людини. Визначення поняття «мас-медіа». Визначення поняття «комунікація». Різні типи засобів зв'язку і передачі інформації. Три компоненти у передачі інформації.

Основні поняття: медіа, мас-медіа, повідомлення, засоби комунікації, періодика, аудіовізуальні ЗМІ, інтернет-медіа.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 5

Додаткова: 4,10

Тема 2. Різновиди медіа та їх розвиток

Перший прототип друкованої газети у світі. Перші газети сучасного типу. Винахід телеграфу, телефону та радіо. Телебачення. Винахід Інтернету, комп'ютерних мереж, електронної пошти. Історія розвитку комунікацій. Роль медіа в сучасному світі.

Основні поняття: друковані медіа, електронні медіа, періодичні видання; аудіовізуальні засоби.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 5

Додаткова: 3,4

Змістовий модуль 2. Медіаосвіта

Тема 3. Історія, теорія та принципи медіаосвіти. Термінологія

Варіанти тлумачення поняття «медіаосвіта». Концепція медіаосвіти. Мета медіаосвіти за Р. Кьюбі. Шість ключових понять медіаосвіти за К. Безелгет та Е. Харт. Принципи медіаосвіти за Л. Мастерманом. Сім причин актуальності медіаосвіти у сучасному світі за Л. Мастерманом. Ідеологічна теорія медіаосвіти. Протекціоністська теорія медіаосвіти. Медіаосвіта як джерело задоволення потреб аудиторії. Практична теорія медіаосвіти. Естетична теорія медіаосвіти. Семіотична теорія медіаосвіти. Медіаосвіта як засіб формування критичного мислення. Культурологічна теорія медіаосвіти. Трансформація медіаосвіти на початку ХХІ ст. за А. Литвином. Послідовність етапів медіаосвіти за А. Литвином. Основні терміни медіаосвіти.

Основні поняття: «критична практика», «практична критика»; візуальна комунікація; ідеологічна важливість медіа; недобросовісна медіаінформація; технологія медіа, мова медіа; громадська думка; захист від шкідливого впливу медіа; культурологічна теорія масової комунікації; основні закони медіа; знаковий характер тексту; орієнтація в медійному потоці; перекручена інформація; інтерпретація текстів; формування критичного мислення учня; навчання емоційного сприйняття творів сучасної медіакультури; розкриття технології створення й інтерпретації інформації; творчість за допомогою засобів нових медіа.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 5

Додаткова: 2,4

Тема 4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні

Зміст Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (2010 р.). Всеукраїнський експеримент із медіаосвіти. Оновлена Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (2016 р.) Захисна, естетична, критична і творча моделі української медіаосвіти.

Основні поняття: упровадження медіаосвіти, головні завдання медіаосвіти, принципи й пріоритетні напрями розвитку медіаосвіти в Україні.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 3,4

Додаткова: 2

Змістовий модуль 3. Медіакультура як складова культурного простору інформаційного суспільства

Тема 5. Поняття інформаційної культури

Сутність інформаційної культури. Основні аспекти інформаційної культури. Сутність правового забезпечення формування інформаційної культури.

Основні поняття: правова культура; інформаційна культура; інформаційно-правова культура.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 2,3

Додаткова: 3,6

Тема 6. Поняття соціально-корисної і соціально-шкідливої інформації

Поняття соціальної інформації. Поняття корисної інформації. Поняття шкідливої інформації. Основні напрямки захисту інформаційної сфери. Ознаки соціально-шкідливої інформації.

Основні поняття: захист інтересів особи, суспільства, держави від впливу шкідливої, небезпечної, недоброякісної інформації; захист інформаційних прав і свобод; інформаційно-психологічний вплив; надання помилкової інформації.

Рекомендовані джерела

Основна (базова): 1,2

Додаткова: 9,10

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
1. Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2
2. Відвідування практичних занять	1	5	5	5	5	5	5
3. Робота на практичному занятті	10	5	50	5	50	5	50
4. Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	1	5	3	15
5. Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом			92		87		97
Максимальна кількість балів	276						
Розрахунок коефіцієнта	276:100=2,76						

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Тема 1. Вплив медіа на формування громадської думки (6 год)

1. Окресліть найголовніші шляхи впливу медіа на споживачів (п'ять).
2. До кожного з них підберіть по одному прикладу з друкованих або інтернетних джерел.
3. Поясніть, за допомогою яких засобів або механізмів здійснюється цей вплив.

Тема 2. Особливості функціонування медіатексту. Аналіз медіатекстів різних видів медіа (6 год)

1. Поясніть, чим відрізняються медіатексти від звичайних текстів.
2. Знайдіть по одному прикладу медіатексту і звичайного тексту.
3. Проаналізувати друкований медіатекст (журнал, газету, часопис) за схемою:
 - 3.1. Уважно сприймаємо, інтерпретуємо та осмислюємо медіатекст.
 - 3.2. Визначаємо вид медіапродукції, формат, зміст (інформаційне, розважальне, політичне, хобі тощо).
 - 3.3. Хто, на вашу думку, замовник цього медіатексту?
 - 3.4. Яка цільова аудиторія?
 - 3.5. Чи містить медіатекст маніпуляцію аудиторією?
 - 3.6. Що хотіли передати автори медіа тексту? Встановлюємо смисловий акцент медіатексту.
 - 3.7. Чиї погляди відбиває цей медіатекст?
 - 3.8. Чи була корисна, цікава, змістовна інформація в цьому виданні?

3.9. Які відчуття викликав у вас цей медіатекст?

Тема 3. Критичне мислення особистості як основна складова сучасної медіаосвіти (12 год)

1. Проаналізуйте поняття «інформація» і «пропаганда».
2. Знайдіть у ЗМІ тексти, що містять інформацію, і тексти, що містять пропаганду.
3. Схарактеризуйте прийоми пропаганди, що їх використовують автори у своїх текстах.
4. Назвіть і проаналізуйте три феномена пропаганди.

Тема 4. Соціальні функції медіакультури (6 год)

1. Наведіть основні соціальні функції медіакультури. Проаналізуйте кожну з них.
2. Чи можуть медіа викликати негативні соціальні тенденції? Якщо так, то за допомогою чого?

Тема 5. Реклама в сучасних медіа. Критичне мислення у сприйманні реклами (6 год)

1. Оберіть трьох відомих вам рекламодавців та поясніть, якими ЗМК вони користуються та чому саме ці ЗМК краще інших підходять для реклами їхніх товарів.
2. Проаналізуйте вплив цієї реклами на споживачів. Якими прийомами рекламодавці досягають своєї мети?
3. Перелічіть і проаналізуйте методи психологічного впливу реклами на споживачів. Наведіть по одному прикладу на кожен метод.

Тема 6. Онлайнове спілкування і критичне мислення (6 год)

1. *Я надіслав\надіслала жартівливе повідомлення онлайн-співбесіднику. Але я й гадки не мав\не мала, що...* закінчіть свою розповідь про ситуацію, що трапилася з вами. Поміркуйте, чому саме так сталося.
2. Чи можете ви створити п'ять порад, які допоможуть уникнути непорозумінь у онлайн-спілкуванні?
3. Проаналізуйте, яких цінностей ви дотримуетесь, користуючись Інтернетом? Як ви вважаєте, у якому середовищі (в режимі офлайн або онлайн) вам легше бути самими собою?

Критерії оцінки результатів самостійної роботи

У процесі перевірки самостійної роботи викладач оцінює:

- рівень засвоєння студентом навчального матеріалу;
- вміння використовувати теоретичні знання у процесі виконання практичних завдань;
- обґрунтованість та логічність викладення матеріалу;
- повноту розкриття теми дослідження;
- оформлення матеріалів відповідно до вимог.

Максимальна кількість балів за виконану роботу – 5.

6.3. Критерії оцінювання практичних робіт за 10-бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому добрий рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується—недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятванні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдання/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.4. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання Критерії і норми оцінювання модульної (контрольної) роботи

<i>Максимальна кількість балів - 25</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
25 - 20	Завдання виконані якісно (90 % - 100 % виконання усіх розділів модульної (контрольної) роботи).
19 - 15	Завдання виконані якісно з достатньо високим рівнем правильних відповідей (89 % - 75 % виконання усіх розділів модульної (контрольної) роботи).
14 - 10	Завдання виконані якісно з середнім показником правильних відповідей (74 % - 50 % виконання всіх розділів модульної (контрольної) роботи).
0 - 9	Завдання не виконано (виконання 49 % усіх розділів модульної (контрольної) роботи).

Модульний контроль проводиться в письмовій формі: письмове тестування, ведення таблиці, модульна контрольна робота.

6.5. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення: залік. Виставляється за результатами набраних балів під час аудиторних занять та виконаних самостійних робіт.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтин- гова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Медіаграмотність та медіаосвіта» (профільний рівень)

Разом: 90 год, лекції – 12 год, практичні заняття – 30 год, модульний контроль – 6 год, самостійна робота – 42 год.

Тиждень														
Модулі	Змістовий модуль 1.							Змістовий модуль 2.						
Назва модуля	Загальне поняття про медіа							Медіаосвіта						
Лекції	1	2						3		4				
Дати														
Теми лекцій	Визначення поняття «медіа»»	Різновиди медіа та їх розвиток						Історія, теорія та принципи медіаосвіти. Термінологія		Концепція впровадження медіаосвіти в Україні				
Теми практичних занять			Різновиди медіа та їх розвиток	Вплив медіа на формування громадської думки	Вплив медіа на формування громадської думки	Особливості функціонування медіатексту	Особливості функціонування медіатексту		Медіаосвіта в світі та в Україні		Концепція впровадження медіаосвіти в Україні	Концепція впровадження медіаосвіти в Україні	Критичне мислення особистості як складова сучасної медіаосвіти	Критичне мислення особистості як складова сучасної медіаосвіти
Самостійна робота														
Контроль	Модульна контрольна робота 1.							Модульна контрольна робота 2.						

Тиждень							
Модулі	Змістовий модуль 3.						
Назва модуля	Медіакультура як складова культурного простору інформаційного суспільства						
Лекції	5	6	3		4	5	
Дати							
Теми лекцій	Поняття інформаційної культури	Поняття соціально-корисної і соціально-шкідливої інформації					
Теми практичних занять			Поняття соціально-корисної і соціально-шкідливої інформації	Соціальні функції медіакультури	Соціальні функції медіакультури	Реклама в сучасних медіа. Критичне мислення у сприйманні реклами	Онлайнове спілкування і критичне мислення
Самостійна робота							
Контроль	Модульна контрольна робота 3.						Залік

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Андрієвська В., Шинкарьова Д. Цифрова та медіаграмотність як умова становлення сучасного покоління. Новий колегіум. 2022. № 3. С. 50–54. URL: <https://doi.org/10.30837/nc.2022.3.50>
2. Деструктивні впливи та негативні наративи: інструменти виявлення та протидії: метод. мат. / Д. В. Дубов, А. В. Баровська, Ю. К. Каздобіна. К.: УФБС, 2020. 60 с.
3. Зюсс Д., Ламперт К., Трюльцш-Війнен К. Медіапедагогіка: навчальний посібник. Пер. з нім. В. Климченка, В. Олійника. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2023. 300 с.
4. Медіаосвіта в школі та на уроці: Основи і приклади / За загал. ред. В. Ф. Іванова; Пер. з нім. В. Климченка. К. : Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 405 с.
5. Найдьонова Л. А. Медіапсихологія війни як основа концептуальних трансформацій медіаосвіти: від медіатравми до травмоінформованих практик. Проблеми політичної психології. Збірник наукових праць. 2022. Вип. 12 (26). С. 173–197. URL: <https://doi.org/10.33120/popp-Vol26-Year2022-109>.

Додаткова:

1. Вплив медіа на формування громадської думки у світі. URL: http://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/part_3/52.pdf.
2. Дорожня карта впровадження медіаосвіти в Україні. URL: https://www.aup.com.ua/ml/Media_Literacy_Road_Map_AUP_2016.pdf
3. Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : зб. матеріалів Третьої міжнар. наук. конф., м. Київ, 14-16 травня 2020 р. / упоряд. Л. Ф. Грінберг, М. М. Цілина. Київ: Вид-во «Ліра-К», 2020. 214 с.
4. Конспект уроків з основ медіаграмотності учнів загальноосвітніх шкіл. Мокрогуз О. П., Волошенюк О. В., за науковою редакцією Іванова В. Ф. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. 132 с.
5. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонової, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.
6. Куляс І., Головенко Р., Земляна І. ЗМІ та вибори. Саморегуляція, безпека, закони / За заг. ред. Н. Лигачової-Чернолуцької, О. Романюк, Київ, 2018. 100 с.
7. Медіакультура як складова культури інформаційного суспільства. URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/19901/1/%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%BB%201.pdf>.
8. Остапа С. В., Міський В. В., Розкладай І. Є. Суспільне мовлення в Україні: історія створення та виклики. Київ: ТОВ «Друкарня Віол», 2018. 156 с.
9. 11 правил етикету. URL: <https://taslife.com.ua/blog/11-netiquette-rules>.
10. Рекламодавці чи ляльковики: чим підкуповує сучасна реклама? URL: <https://www.mediakrytyka.info/za-scho-krytykuyut-media/reklamodavtsi-chy-lyalkovyky-chym-pidkupovuye-suchasna-reklama.html>.